

นโยบายการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยของเทศบาลตำบลแม่จัน

อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

Research study Flood Management Policy of Mae Chan District

Municipality Mae Chan District, Chiang Rai Province

กอบกุลณ์ คำปลอด สนิมิตราพร สุรินทร์

ดร.ประยูร อิมิวัตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นवलนภา จุลสุทธิ

อาจารย์ประจำ โปรแกรมรัฐประศาสนศาสตร์

สำนักวิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนโยบายการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ 1) เพื่อศึกษาผลการนำนโยบายการบริหารจัดการกับปัญหาอุทกภัยของเทศบาลตำบลแม่จันไปปฏิบัติ 2) เพื่อเสนอแนวทางในการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการกับปัญหาอุทกภัยของเทศบาลตำบลแม่จันที่มีประสิทธิภาพ โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ได้แก่ จาก ผู้บริหารเทศบาล ปลัดเทศบาล หัวหน้างานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หัวหน้าหน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำแม่จัน อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ผู้นำชุมชน 12 คน ผลการศึกษาในด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติพบว่า ขั้นตอนที่ 1 การระบุประเด็นปัญหา เทศบาลตำบลแม่จันจัดทำประชาคมและการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนทุกหลังคาเรือน ขั้นตอนที่ 2 ผู้บริหารจะดำเนินการประชุมเพื่อหารือในการกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมต่อการแก้ไขปัญหาอุทกภัย โดยพิจารณาวิถีทางที่เหมาะสมแล้วพบว่ามี 3 แนวทางที่เหมาะสม คือ การเตรียมความพร้อมในด้านพื้นที่ ด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน และประชาชนก่อนการเกิดอุทกภัย ขั้นตอนที่ 3 การประกาศนโยบายเมื่อมีการจัดทำร่างเทศบัญญัติ และผ่านกระบวนการจัดทำเทศบัญญัติ โดยทำการประกาศเสียงตามสาย วิทยุชุมชน ชี้แจงต่อคณะกรรมการหมู่บ้าน และผู้นำชุมชน และทำป้ายประกาศขนาดใหญ่หน้าเทศบาล ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินเนินกิจกรรมตามกระบวนการ ซึ่งประกอบไปด้วย การเตรียมการป้องกันและการบรรเทาสาธารณภัย การปฏิบัติการในภาวะฉุกเฉิน การอพยพ การฟื้นฟูบูรณะ การทำความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชน รวมทั้งสถาบันการศึกษา ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลนโยบาย โดยทางเทศบาลจะทำการออกแบบสอบถาม

ความพึงพอใจของประชาชนในแต่ละชุมชน และการเข้าพบปะกับประชาชนเพื่อสอบถาม การสังเกต การมีส่วนร่วมกับการโครงการให้ความรู้และแนวทางในการป้องกันน้ำท่วม

คำสำคัญ: การบริหารจัดการอุทกภัย นโยบาย

Abstract

The objectives of this study are as followed: to study the policy implementation on flood management of Mae Chan Municipality 2) to offer the policy for flood management of Mae Chan Municipality. The data collected from the interviews were individually collected by the municipality administrator, the municipality deputy chief of the disaster prevention and mitigation department. Head of Mae Chan Watershed Conservation and Management Unit Civilian volunteer firefighters (Popporn), 12 community leaders were interviewed individually. The results are as followed. Step 1 Identifying Problems Identifying Issues The problem of managing the flood problem of Mae Chan municipality started with the community and the second method was to let the staff of Mae Chan municipality asking for the opinions of every villagers. Step 2 When analyzing the problem that cause the flood in the municipality area of Mae Chan. Based on the interview, the management will conduct a meeting to discuss appropriate options for solving the problem. By considering the appropriate pathway, we find that there are three appropriate approaches that is preparing the area , preparing the personal and preparing the villagers before the flood. Step 3 Declaration of Policy when Drafting Ordinance And through the legislative process. When the draft ordinance passed through the municipal council then proposed to the provincial governor for approval, then the ordinance to be continued by announcing the voices of the community radio to the village council and community leaders and making a large sign in front of the municipality. Step 4: Implementation of the management process. According to studies, it has been found that when coordinating with government agencies that support flood relief, Mae Chan municipality has been implemented in the management process to solve the flood problem. The process consists of five steps:

1) disaster preparedness and mitigation; 2) emergency operations; 3) evacuation; 4) reconstruction; 5) cooperation with government agencies; and the people involved, as well as educational institutions. Step 5 Evaluating the policy is assessed by using a questionnaire. The municipal government will issue a questionnaire to ask for the satisfaction of people in each community. To the municipal flood management and to meet with people in the community to ask. In addition, observers from each public response are encouraged to participate in the flood protection awareness and prevention program.

Keyword: flood management Policy flood

1. บทนำ

จากสถานการณ์ของโลกในปัจจุบันเกิดปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลง และความไม่แน่นอนทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลกระทบต่อมวลมนุษยชาติ จะเห็นได้จากการเกิดภัยธรรมชาติหลากหลายรูปแบบ เช่น ภัยจากแผ่นดินไหววาตภัย อุทกภัย จนสร้างความเสียหายและความเสื่อมโทรมต่อสภาวะแวดล้อมต่างๆ ทั้งที่เกิดจากสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวน ความไม่สมดุลของระบบนิเวศน์ หรือที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาที่ยากต่อการควบคุมดูแลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อุทกภัยถือเป็นปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นและสร้างความเสียหายให้แก่ทุกภูมิภาคของประเทศ ไทย ซึ่งปัญหานี้ในปัจจุบันนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญ และยังไม่สามารถป้องกันปัญหาอุทกภัยได้ถาวร อีกทั้งเมื่อเกิดอุทกภัยขึ้นก็ควรได้รับการแก้ไขอย่างทันที่

พ.ศ. 2554 ประเทศไทยได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์มหาอุทกภัยเป็นวงกว้าง ซึ่งเป็นสถานการณ์อุทกภัยที่รุนแรง โดยเกิดขึ้นตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2554 จากอิทธิพลการพัดผ่านของพายุโซนร้อนนกกเต็น (Nok-Ten) ไทหมา (Haima) ไทถ่าง (Haitang) เนสาท (Nasat) และร่องมรสุมกำลังปานกลางถึงค่อนข้างแรง และหย่อมความกดอากาศต่ำไถถ่าง พัดผ่านประเทศไทย ทำให้เกิดฝนตกหนักถึงหนักมากทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันและน้ำป่าไหลหลาก น้ำล้นตลิ่ง โดยมีพื้นที่ได้รับผลกระทบและประกาศเป็นพื้นที่ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (อุทกภัย) รวมทั้งสิ้น 65 จังหวัด ทั่วประเทศ มีครัวเรือน 13,595,192 ราย ได้รับความเดือดร้อน โดยมีผู้เสียชีวิต 815 ราย และสูญหาย 3 คน จึงเป็นอุทกภัยที่เกิดขึ้นที่มีความร้ายแรงทั้งในแง่ของปริมาณน้ำ จำนวนผู้ได้รับผลกระทบ ตลอดจนความเสียหายทั้งต่อสิ่งปลูกสร้าง อาคาร บ้านเรือน รวมถึงพื้นที่ศูนย์กลางอุตสาหกรรมการผลิตที่สำคัญของประเทศ

จะเห็นได้ว่าจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ส่งผลกระทบต่อสภาวะอากาศที่ทำให้เกิดฝนตกในหลายพื้นที่ของประเทศ รวมถึงจังหวัดเชียงราย ก็เป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่ประสบปัญหาจากอุทกภัย อาจจะเป็นเพราะการขยายตัวขึ้นของเมือง การปรับเปลี่ยนสภาพทางกายภาพของเมืองไม่กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติ การลुक้าลำน้ำและการระบายของเสียลงสู่แม่น้ำลำคลอง ทำให้ขัดขวางเส้นทางการไหลของลำน้ำ จนเป็นอุปสรรคในการระบายน้ำ ปัญหาเหล่านี้เป็นโจทย์ใหญ่ที่หน่วยงานระดับจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัด ที่ต้องเตรียมการในการป้องกันเพื่อแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะพื้นที่เศรษฐกิจของอำเภอแม่จันที่ประกอบไปด้วยตำบลแม่จัน ตำบลป่าตึง ตำบลป่าซาง และตำบลสันทราย ที่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม ทางทิศตะวันตกและทิศเหนือมีแม่น้ำจันไหลผ่านตัวเมือง มีลักษณะกว้างประมาณ 15 เมตร ยาวประมาณ 37 กิโลเมตรตลอดลำน้ำ และไหลผ่านพื้นที่รับผิดชอบในเขตเทศบาลตำบลแม่จัน และพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึง มีความยาวรวมโดยประมาณ 3 กิโลเมตร โดยเฉพาะช่วงปลายเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2557 ได้เกิดฝนตกอย่างหนักและมีปริมาณมากอย่างต่อเนื่องในเขตอำเภอแม่จันและอำเภอแม่ฟ้าหลวง น้ำฝนได้ไหลลงแม่น้ำจัน ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจหลักของ อำเภอแม่จัน บ้านเรือนราษฎรกว่า 500 หลัง ทั้งร้านค้า ตลาดสด สถานที่ราชการ ธนาคารและถนนในตัวเมืองแม่จัน ถูกน้ำท่วมสูงบางจุดสูงกว่า 1 เมตร ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทุกปี แม้ว่าเทศบาลตำบลแม่จันจะมีนโยบายในการเตรียมความพร้อม และวิธีการป้องกันปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ ตามมาตรฐานการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นก็ตาม ก็ยังไม่เป็นรูปธรรมชัดเจนและต่อเนื่อง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึง นโยบายการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยของเทศบาลตำบลแม่จันในการบริหารจัดการ การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือหรือป้องกัน ลดความเสี่ยงและความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติด้านอุทกภัย ภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาผลการนำนโยบายการบริหารจัดการกับปัญหาอุทกภัยของเทศบาลตำบลแม่จันไปปฏิบัติ

2.2 เพื่อเสนอแนวทางในการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการกับปัญหาอุทกภัยของเทศบาลตำบลแม่จันที่มีประสิทธิภาพ

3. ประโยชน์ของการวิจัย

3.1 เทศบาลตำบลแม่จันมีแนวทางในการป้องกันภัยธรรมชาติด้านอุทกภัยในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างชัดเจน

3.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียง และหน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีทิศทางในการรับมือกับภัยธรรมชาติด้านอุทกภัยที่สอดคล้องกัน

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยเรื่อง นโยบายการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เป็นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดอุทกภัย รูปแบบนโยบายในการบริหารจัดการ การป้องกันปัญหาอุทกภัย และแผนการเตรียมความพร้อม การมีส่วนร่วมของชุมชน การช่วยเหลือขณะเกิดเหตุรวมถึงวิธีการบรรเทา

4.2 ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก ได้แก่ ผู้บริหารเทศบาล บุคลากรของเทศบาลตำบลแม่จัน ที่มีหน้าที่ในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย บุคลากรของหน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำแม่จัน และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กลุ่มที่สอง ได้แก่ ผู้นำชุมชนและประชาชนที่มีทะเบียนราษฎรอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยจำนวน 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนแม่จัน ชุมชนแม่จันตลาด และชุมชนเด่นป่าสัก

4.3 ขอบเขตด้านสถานที่ศึกษา เขตพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาอุทกภัยซ้ำซากทุกปี จำนวน 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนแม่จัน ชุมชนแม่จันตลาด และชุมชนเด่นป่าสัก

4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา คณะผู้วิจัยกำหนดช่วงเวลาในการทำวิจัยครั้งนี้ ตั้งแต่เดือนมกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2559

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก ได้แก่ ผู้บริหารเทศบาล บุคลากรของเทศบาลตำบลแม่จัน ที่มีหน้าที่ในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย บุคลากรของหน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำแม่จัน และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กลุ่มที่สอง ได้แก่ ผู้นำชุมชนและประชาชนที่มีทะเบียนราษฎรอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยจำนวน 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนแม่จัน ชุมชนแม่จันตลาด และชุมชนเด่นป่าสัก

วิธีการเลือกตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มแรก คือ ผู้บริหารเทศบาล บุคลากรของเทศบาลตำบลแม่จัน ที่มีหน้าที่ในงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย บุคลากรของหน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำแม่จัน และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์หรือแบบเจาะจง (Purposive Simple Random) ซึ่งพิจารณาจากตำแหน่งหน้าที่ว่าเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี โดยกำหนดสัดส่วน คือ ผู้บริหารเทศบาล (ผู้ที่มีหน้าที่กำกับดูแลด้านงานป้องกันฯ) ปลัดเทศบาล หัวหน้ากองป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หัวหน้าหน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำแม่จัน อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ผู้นำชุมชน รวมทั้งสิ้น จำนวน 17 คน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาถึงแนวทางการป้องกันภัยธรรมชาติด้านอุทกภัยของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งได้จำแนกวิธีการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็น 2 ประเภท คือ

1. การศึกษาค้นคว้าเอกสาร หนังสือ บทความงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หนังสือราชการ และเอกสารต่างๆ ของทางราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น มาตรการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดจากอุทกภัยและดินโคลนถล่ม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นเอกสารที่มีความน่าเชื่อถือ

2. การวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) และการประชุมระดมสมองเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) โดยที่คณะผู้วิจัยเข้าไปทำการสัมภาษณ์และร่วมประชุมบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการในประเด็นเกี่ยวกับขั้นตอนกระบวนการต่างๆ ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนความพร้อมของเทศบาลในมิติด้านต่างๆ ในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับสาธารณภัยด้านอุทกภัย และการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับประชาชนในพื้นที่ทั้ง 3 ชุมชน ของเทศบาลตำบลแม่จัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive) โดยอาศัยข้อมูลจากเอกสารการสัมภาษณ์แบบรายบุคคลและการประชุมระดมสมอง เป็นองค์ประกอบในการวิเคราะห์ สำหรับกลุ่มตัวอย่างแรก เป็นรายประเด็น

6. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง นโยบายการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย นั้นมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ 1) เพื่อศึกษาผลการนำนโยบายการบริหารจัดการกับปัญหาอุทกภัยของเทศบาลตำบลแม่จันไปปฏิบัติ 2) เพื่อเสนอแนวทางในการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการกับปัญหาอุทกภัยของเทศบาลตำบลแม่จันที่มีประสิทธิภาพ โดยมีรายละเอียดผลการศึกษา ดังนี้

ตอนที่ 1 นโยบายการบริหารจัดการกับปัญหาอุทกภัยของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

การศึกษาผลการนำนโยบายการบริหารจัดการกับปัญหาอุทกภัยของเทศบาลตำบลแม่จันไปปฏิบัติ พบผลการศึกษาประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การระบุประเด็นปัญหา การพัฒนาทางเลือก การประกาศนโยบาย การดำเนินการตามนโยบาย การประเมินผลนโยบาย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การระบุประเด็นปัญหา

จากการศึกษาพบว่า การระบุประเด็นปัญหา หรือการกำหนดปัญหาการบริหารจัดการกับปัญหาอุทกภัยของเทศบาลตำบลแม่จัน นั้นเริ่มจากการจัดทำประชาคม และวิธีการที่สอง คือ การให้เจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลแม่จันทำการลงพื้นที่ เพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชนทุกหลังคาเรือน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจำแนกให้เห็นถึงสาเหตุของปัญหาที่แท้จริงในแต่ละชุมชน เพื่อรับทราบปัญหาข้อเสนอแนะ หรือความต้องการของประชาชนแต่ละชุมชน เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน โดยสภาพปัญหาอุทกภัยของเทศบาลตำบลแม่จัน พบว่าสภาพพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลแม่จันมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม ทางด้านทิศตะวันตกและทิศเหนือมีแม่น้ำจันไหลผ่าน ประกอบกับพื้นที่ของเทศบาลตำบลแม่จันประสบกับปัญหาน้ำหลาก และน้ำท่วมเป็นประจำและต่อเนื่องทุกปี เนื่องด้วยพื้นที่ต้นทางประสบปัญหาน้ำท่วมก็จะระบายน้ำลงสู่พื้นที่ต่ำ และเทศบาลตำบลแม่จันเป็นพื้นที่รับน้ำระยะสุดท้าย ในหลายชุมชนเกิดปัญหาด้านน้ำท่วมขัง ประชาชนในชุมชนได้สะท้อนปัญหาในเวทีประชาคม จึงเป็นส่วนริเริ่มนโยบายแม่จันน่าอยู่ เพื่อพัฒนาและดูแลรักษาความสะอาด ไม่ก่อให้เกิดโรคระบาดในเขตเทศบาลตำบลแม่จัน โดยจัดให้มีการจัดเฝ้าระวังทุกวัน ในช่วงฤดูฝน และจัดให้มีผู้พิทักษ์หมู่บ้าน เพื่อช่วยดูแลเฝ้าระวังแต่ละชุมชน ผลการศึกษาดังกล่าวซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดตัวแบบกระบวนการ ประการแรก การจำแนกลักษณะปัญหา (problem identification) หมายถึง การพิจารณาปัญหาที่เกิดจากการเรียกร้องหรือความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้รัฐบาลแก้ไขว่าเป็นปัญหาลักษณะใด ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะต้องนำมาวิเคราะห์เพื่อระบุสังคม และการเมืองของประเทศ เพื่อจัดลำดับความสำคัญสำหรับการพิจารณาในขั้นตอนต่อไป (Dye 1984: 23-24 อ้างใน สมบัติ อึ้งอัมพรวิไล, 2543: 225)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาทางเลือก

ขั้นตอนของการพัฒนาทางเลือกของนโยบายบริการสาธารณะการบริหารจัดการกับปัญหา อุทกภัยเทศบาลตำบลแม่จันนั้น จากการทำเวทีประชาคมและการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลประเด็นปัญหา ข้อเสนอแนะ หรือความต้องการของประชาชนที่ได้มาจะมีหลากหลายประเด็น โดยในเบื้องต้นนั้นจะทำการเลือกสิ่งที่มีความสำคัญ หรือความจำเป็นเร่งด่วนมาเป็นอันดับต้นๆ ซึ่งเป็นข้อสรุปจากมติในการทำเวทีประชาคม จากการเสนอความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน ผู้นำชุมชน จากนั้นเข้าสู่กระบวนการนำเรื่องเข้าสู่สภาเทศบาล โดยมีสมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งเป็นตัวแทนของคนในชุมชน ร่วมพิจารณา เพื่อจัดตั้งงบประมาณอุดหนุนในแต่ละโครงการ ในรูปของแผนพัฒนาสามปีเทศบาลตำบลแม่จัน และจัดทำร่างเทศบัญญัติของเทศบาลตำบลแม่จัน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารจะดำเนินการประชุม เพื่อหารือในการกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมต่อการแก้ไขปัญหาอุทกภัย โดยพิจารณาวิถีทางที่เหมาะสมแล้วพบว่ามี 3 แนวทางที่เหมาะสม คือ การเตรียมความพร้อมในด้านพื้นที่ ด้านบุคลากร และประชาชนก่อนการเกิดอุทกภัย ฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติการเทศบาลตำบลแม่จันเห็นความสำคัญของการดำเนินการก่อนการเกิดอุทกภัย เนื่องจากถือเป็นการเตรียมความพร้อมในทุกๆ ด้านที่จะลดความเสี่ยงของความรุนแรงที่จะเกิดภัย ทั้งนี้ ได้มีการวางแผนในการดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การเตรียมความพร้อมด้านพื้นที่ การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ผู้ปฏิบัติงาน และการเตรียมความพร้อมด้านประชาชน

ขั้นตอนที่ 3 การประกาศนโยบาย

ขั้นตอนการประกาศนโยบายของนโยบายบริการสาธารณะการบริหารจัดการกับปัญหา อุทกภัยเทศบาลตำบลแม่จันนั้น พบว่า เมื่อมีการจัดทำร่างเทศบัญญัติ และผ่านกระบวนการจัดทำเทศบัญญัติ เมื่อนำร่างเทศบัญญัติที่ผ่านสภาเทศบาลเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาเห็นชอบแล้ว จากนั้นจึงนำเทศบัญญัติไปประกาศใช้ต่อไป โดยทำการประกาศเสียงตามสาย วิทยุชุมชน ชี้แจงต่อคณะกรรมการหมู่บ้าน และผู้นำชุมชน และทำป้ายประกาศขนาดใหญ่หน้าเทศบาล ในส่วนโครงการหรือกิจกรรมด้านการป้องกันสาธารณภัยนั้น จะมีวิธีการแจ้งให้ประชาชนได้รับทราบโดยให้สมาชิกสภาเทศบาล นำจดหมายไปแจ้งต่อคณะกรรมการหมู่บ้าน และประสานงานกับผู้นำชุมชน มีการใช้รถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ ประกาศตามคลื่นวิทยุ และเสียงตามสาย และชี้แจงในการประชาคมครั้งต่อไป เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบการดำเนินนโยบายของเทศบาล ซึ่งอันเป็นผลมาจากการเสนอทางเลือกของประชาชนนั่นเอง

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการตามนโยบาย

จากการศึกษาพบว่า เมื่อมีการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนการแก้ไขปัญหาอุทกภัยแล้ว เทศบาลตำบลแม่จันได้มีการ ดำเนินการในส่วนกระบวนการจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาอุทกภัย ซึ่งกระบวนการดังกล่าวประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การเตรียมการป้องกันและการบรรเทาสาธารณภัย ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ การป้องกันและลดผลกระทบ และการเตรียมความพร้อม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การป้องกันลดผลกระทบ คือ การพิจารณาข้อมูลสถิติและจากการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมต่างๆ ของเทศบาลตำบลแม่จัน ที่ส่งผลให้มีความเสี่ยงที่จะเกิดภัย และอาจส่งผลกระทบต่อความเป็นอันตรายต่อประชาชนในเขตพื้นที่

การเตรียมความพร้อม คือ การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร จัดเตรียมเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้มีความพร้อม และซักซ้อมให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งจัดให้มีการเตรียมความพร้อมด้านการจัดระบบปฏิบัติการฉุกเฉิน คือ การจัดทำแผนปฏิบัติการฉุกเฉินและแผนสำรองของหน่วยงานในสังกัด และมีการซักซ้อม และการเตรียมความพร้อมด้านเครื่องจักรกล ยานพาหนะ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และพลังงาน ที่จำเป็นต่อการใช้งาน

2. การปฏิบัติการในภาวะฉุกเฉิน

การปฏิบัติการในภาวะฉุกเฉิน จะมีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาลตำบลแม่จัน ประกอบด้วย นายกเทศมนตรีตำบลแม่จัน เป็นผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจฯ รองนายกเทศมนตรี เป็นรองผู้อำนวยการศูนย์ฯ ปลัดเทศบาลตำบลแม่จัน เป็นผู้ช่วย ผู้อำนวยการศูนย์ฯรับผิดชอบในการอำนวยการ ควบคุม กำกับ ดูแลและสั่งการในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย โดยให้สำนักงานเทศบาลตำบลแม่จันเป็นที่ทำการศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจฯ มีโครงสร้างหน้าที่และหน่วยงานปฏิบัติร่วมประจำศูนย์ฯ แบ่งเป็น 1 คณะ 8 ฝ่าย ดังนี้ คณะที่ปรึกษา ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายแจ้งเตือน ฝ่ายป้องกันและปฏิบัติการ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายสื่อสาร ฝ่ายรับบริจาค ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย ฝ่ายฟื้นฟูบูรณะ

3. การอพยพ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ การเตรียมการอพยพ และขั้นตอนการอพยพ

การเตรียมการอพยพ คือ เทศบาลตำบลแม่จันจัดทำแผนอพยพในพื้นที่เสี่ยงจากสาธารณภัย เตรียมหาพื้นที่ปลอดภัยเพื่ออพยพประชาชน จัดเตรียมเส้นทางอพยพหลักและเส้นทางสำรอง พร้อมทั้งจัดทำป้ายบอกเส้นทางอพยพไปสู่สถานที่ปลอดภัยที่เทศบาลได้จัดเตรียมไว้

ขั้นตอนการอพยพ ประกอบด้วย การเตรียมการก่อนอพยพ โดยการจัดทำแผนการอพยพ การจัดแบ่งประเภทบุคคล และการจัดเตรียมพื้นที่อพยพ การจัดระเบียบสถานที่อพยพและการอำนวยความสะดวก การดูแลความปลอดภัยบ้านเรือนของผู้อพยพ การแจ้งความเคลื่อนไหวของ

สถานการณ์ การอพยพกลับ เมื่อได้รับแจ้งว่าสถานการณ์ภัยได้สิ้นสุดลงแล้ว ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจฯ และการอพยพส่วนราชการตามลำดับและความจำเป็นเร่งด่วน

4. การฟื้นฟูบูรณะ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ การฟื้นฟูผู้ประสบภัย คือการจัดตั้งหน่วยบรรเทาทุกข์ภายหลังการช่วยเหลือของหน่วยบรรเทาทุกข์ และการจัดตั้งหน่วยควบคุมความปลอดภัย เพื่อไม่ให้เกิดซ้ำ และการฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัย คือ การสำรวจความเสียหายทุกด้านอย่างละเอียด ทั้งระบบสาธารณูปโภคและสิ่งสาธารณประโยชน์ต่างๆ ทำการซ่อมแซมส่วนที่เสียหาย ตามที่พิจารณาเห็นว่าเป็นสิ่งที่สามารถซ่อมแซมได้โดยเร็ว กรณีที่เกินขีดความสามารถให้ขอรับการสนับสนุนจาก ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. ตามลำดับ และให้หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงสร้างพื้นฐานดำเนินการฟื้นฟูและบูรณะ เช่น ทางหลวงแผ่นดินและเส้นทางคมนาคมดำเนินการ โดยกรมทางหลวงและกรมทางหลวงชนบท เป็นต้น

5. ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน และสถาบันการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่าเทศบาลตำบลแม่จันประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในระดับภาคี เช่น การบูรณาการแก้ไขปัญหาอุทกภัยในระดับอำเภอ ที่สร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาอุทกภัยกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในอำเภอแม่จัน เช่น กิจกรรมอนุรักษ์แม่น้ำจัน การใช้ระบบการสื่อสารโดยสื่อสังคมออนไลน์ (Social Network) ประเภท ไลน์ (LINE) เพื่อติดต่อสื่อสารกันในทุกภาคส่วนในด้านข้อมูล เพื่อเป็นการส่งข้อมูลเกี่ยวกับการเฝ้าระวังน้ำท่วมฉับพลัน และการติดตามสถานการณ์น้ำ รวมถึงการติดตามผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการแก้ปัญหา น้ำท่วม

ความร่วมมือกับภาคประชาชน โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม มีบทบาทในการกำหนดวิธีการการแก้ไขปัญหา น้ำท่วมในพื้นที่ของตนเอง รวมถึงการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเมื่อเกิดปัญหาน้ำท่วม

ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา โดยคณะวิศวกรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดำเนินการติดตั้งเครื่องมือเตือนภัยน้ำท่วม เพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดอุทกภัย (เครื่อง MICKY) โดยเครื่องมือดังกล่าวจะบอกระดับน้ำและเตือนว่าระดับน้ำใดที่ก่อให้เกิดปัญหาอุทกภัย

ขั้นที่ 5 การประเมินผล จากการศึกษาพบว่า การประเมินผลนโยบายสาธารณะการบริหารจัดการกับปัญหาอุทกภัยของเทศบาลตำบลแม่จัน โดยประเมินผลโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของประชาชนในแต่ละชุมชน และการเข้าพบปะกับประชาชนในชุมชนเพื่อสอบถาม นอกจากนี้ยังทำการสังเกตจากการตอบรับประชาชนในแต่ละโครงการ และจากการทำเวทีประชาคมครั้งต่อไป

ปัญหาและการแก้ไขปัญหาอุทกภัยของเทศบาลตำบลแม่จันพบว่า ข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินการที่จะต้องพัฒนาปรับปรุง เพื่อให้นโยบายการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหานั้น ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ข้อจำกัดด้านการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ยังพบว่าปัญหาที่

พบในการดำเนินนโยบายการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาอุทกภัย ประสบปัญหาในการขาดการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ในการบูรณาการแก้ไขปัญหาอุทกภัยในอำเภอแม่จัน ทำให้ไม่สามารถประสานขอความช่วยเหลือได้จากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ ประชาชนหรือชุมชนยังรอคอยความช่วยเหลือจากเทศบาลตำบลแม่จันเพียงหน่วยงานเดียว

ตอนที่ 2 การเสนอแนวทางการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการกับปัญหาอุทกภัยของเทศบาลตำบลแม่จันที่มีประสิทธิภาพ

เทศบาลตำบลแม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ควรมีแนวทางเพิ่มเติมในการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการกับปัญหาอุทกภัยของเทศบาลตำบลแม่จัน เพื่อให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ควรมีการป้องกันปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายนอก คือ น้ำที่จะหลากเข้าท่วมโดยใช้มาตรการปิดล้อมพื้นที่หรือชุมชนที่ไม่ต้องการให้ถูกน้ำท่วม โดยการก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมโดยรอบ ได้แก่ การก่อสร้างคันกั้นน้ำตามแนวลำน้ำหรือใกล้เคียง การยกระดับของถนนบางสายให้สูงกว่าระดับน้ำหลากสูงสุด

2. ส่งเสริมให้มีระบบการบริหารจัดการระบบและกลไกที่แก้ไขปัญหาน้ำท่วมที่ดี มีประสิทธิภาพและพร้อมที่จะได้รับการตรวจสอบจากประชาชนและสังคมโดยรวม เพื่อป้องกันปัญหาทุจริตและประพฤติมิชอบ

3. การแก้ไขปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายใน คือ ภายหลังจากที่ฝนตกหนักลงในพื้นที่โดยตรง โดยการแก้ไขควรมีการปรับปรุงระบบระบายน้ำให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับอัตราการไหลได้อย่างเหมาะสม และจัดหาพื้นที่บาง ส่วนสำหรับทำเป็นแก้มลิงหรือบึงพักน้ำฝนชั่วคราว พร้อมติดตั้งสถานีสูบน้ำ เพื่อสูบน้ำระบายออกจากพื้นที่ กรณีที่น้ำภายนอกสูงกว่าระดับน้ำภายในพื้นที่ป้องกัน

4. ควรมีการปรับปรุงสภาพลำน้ำตลอดอยู่เสมอ โดยการขุดลอกลำน้ำในบริเวณที่ต้นเขิน ตกแต่งติดตามตลิ่งที่ถูกกัดเซาะ กำจัดวัชพืชหรือทำลายสิ่งกีดขวาง ทางน้ำไหลออกไปจนหมด และกรณีลำน้ำมีแนวโค้งมากเป็นระยะไกล อาจพิจารณาขุดคลองลัดเชื่อมบริเวณ ด้านเหนือค้ำกับด้านท้ายโค้ง ซึ่งจะให้น้ำไหลผ่านได้เร็วขึ้น

5. ควรมีการทำคันกั้นน้ำเป็นวิธีป้องกันน้ำมิให้ไหลลงตลิ่ง เข้าไปท่วมพื้นที่ให้ได้รับความเสียหาย ด้วยการเสริมขอบตลิ่งของลำน้ำให้มีระดับสูงมากขึ้นกว่าเดิม เช่น การทำคันดินป้องกันน้ำท่วมบริเวณต่างๆ

6. การก่อสร้างทางผันน้ำ โดยการก่อสร้างทางผันน้ำ หรือขุดคลองสายใหม่ เชื่อมต่อกับลำน้ำที่มีปัญหาน้ำท่วม เพื่อผันน้ำทั้งหมด หรือน้ำเฉพาะบางส่วนที่จะล้นตลิ่ง แล้วทำให้เกิดน้ำท่วมออกไปจากลำน้ำให้ไหลไปตามทางผันน้ำ ที่ขุดขึ้นใหม่ไปลงลำน้ำสายอื่น หรือระบายออกสู่ทะเลตามความเหมาะสม การผันน้ำเฉพาะส่วนที่จะไหลล้นตลิ่ง ซึ่งทำให้เกิดน้ำท่วมออกไปจากลำน้ำ โดยที่น้ำส่วน

ใหญ่ ซึ่งมีระดับไม่ล้นตลิ่งนั้น ยังคงปล่อยให้ไหลอยู่ในลำน้ำเดิมตามปกติ สำหรับวิธีการผันน้ำในรูปแบบนี้

7. การก่อสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำ โดยการก่อสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำ ปิดกั้นลำน้ำธรรมชาติระหว่างหุบเขาหรือเนินสูง ที่บริเวณต้นน้ำของลำน้ำสายใหญ่ หรือตามแควสาขา เพื่อกักกั้นน้ำที่ไหลมามากในฤดูน้ำหลาก เก็บไว้ทางด้านเหนือเขื่อน ทำให้เกิดเป็นแหล่งน้ำขนาดต่างๆ เรียกว่า "อ่างเก็บน้ำ" ซึ่งน้ำที่เขื่อนเก็บกักไว้จะระบายออกจากอ่างเก็บน้ำที่ละน้อยๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้อีกหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อการเพาะปลูกพืชของพื้นที่ด้านท้ายเขื่อน ในช่วงเวลาที่ฝนไม่ตกหรือในฤดูแล้ง หรือเมื่อเข้าสู่ฤดูฝนปีต่อไป อ่างเก็บน้ำก็จะมีปริมาณว่าง สำหรับรองรับน้ำไหลหลากจำนวนมากในระยะฤดูฝนนั้น เข้ามาเก็บไว้ได้ โดยเก็บน้ำที่อาจทำให้เกิดน้ำท่วม หรือน้ำที่จะไปทำความเสียหายให้กับพื้นที่ทางด้านท้ายเขื่อน เก็บสำรองไว้ใช้ให้เป็นประโยชน์ในด้านอื่นต่อไป

7. การอภิปรายผล

การศึกษานโยบายการบริหารจัดการกับปัญหาอุทกภัยของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย โดยอภิปรายผล ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การระบุประเด็นปัญหา

การระบุประเด็นปัญหาหรือการกำหนดปัญหาการบริหารจัดการกับปัญหาอุทกภัยของเทศบาลตำบลแม่จัน นั้นเริ่มจากการจัดทำประชาคมและวิธีการที่สอง คือ การให้เจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลแม่จันทำการลงพื้นที่ เพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชนทุกหลังคาเรือน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจำแนกให้เห็นถึงสาเหตุของปัญหาที่แท้จริงในแต่ละชุมชน เพื่อรับทราบปัญหา ข้อเสนอแนะ หรือความต้องการของประชาชนแต่ละชุมชน เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ (2552: 18) ที่กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ ทั้งในด้านการให้และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบาย การจัดทำแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมจัดทำร่างเทศบัญญัติ มีความสอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการในกิจกรรม การทำให้นโยบายถูกต้อง หมายถึง การคัดเลือกข้อเสนอ/ร่างนโยบายตามกฎหมาย การสร้างความสนับสนุนทางการเมืองสำหรับข้อเสนอ/ร่างนโยบาย และการพิจารณาข้อเสนอ/ร่างนโยบายให้เป็นกฎหมาย (มยุรี อนุมานราชธนา, 2549: 57)

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดทางเลือก

จากผลการศึกษาพบว่า เมื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา สาเหตุของการเกิดอุทกภัยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแม่จันแล้ว จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารจะดำเนินการประชุมเพื่อหารือ ในการกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมต่อการแก้ไขปัญหาอุทกภัย โดยพิจารณาวิธีทางที่เหมาะสมแล้วพบว่ามี 3 แนวทางที่เหมาะสม คือ การเตรียมความพร้อมด้านพื้นที่ การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ผู้ปฏิบัติงาน และการเตรียมความพร้อมด้านประชาชน โดยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อภินันท์ เพชรโชติ (2553 : บทคัดย่อ) การบริหารจัดการเพื่อการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลบางซ้าย อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาผลการศึกษา พบว่า การจัดการเพื่อ การป้องกันและบรรเทาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลบางซ้าย ในช่วงก่อนเกิดภัยพิบัติได้มีการเตรียมความพร้อมสำหรับรับมือกับภาวะวิกฤติ ทั้งการจัดทำแผนปฏิบัติการ การกำหนดบุคลากร ที่รับผิดชอบการตรวจสอบอุปกรณ์และเครื่องมือในการกักภัย การให้ความรู้และฝึกทบทวนแก่บุคลากร และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ทั้งนี้ในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว ยังไม่เป็นระบบและมี ประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากยังขาดการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานส่วนตำบล ยังไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำแผนปฏิบัติการ จึงทำให้ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

ในช่วงที่เกิดภาวะฉุกเฉิน (Emergency Period) องค์การบริหารส่วนตำบลบางซ้าย ได้มีการ จัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยขึ้น มีการสำรวจติดตามรายงานและ จัดเก็บข้อมูลความเสียหายของประชาชนในพื้นที่ ให้ผู้บริหารรับทราบอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ เพื่อให้ การช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนตามสภาพที่แท้จริงที่เกิดขึ้น สำหรับการฟื้นฟูในระยะ เร่งด่วน (Early Recovery Period) นั้น ได้มีการประเมินและจัดลำดับความสำคัญตามลักษณะของ ผลกระทบ ความเสียหาย และระดับความรุนแรงจากสถานการณ์อุทกภัย การดำรงชีพ ที่อยู่อาศัย ระบบน้ำประปาและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อดำเนินการซ่อมแซมฟื้นฟูบูรณะให้อยู่ในสภาพเดิม ตลอดจนการจ่ายเงินชดเชยค่าเสียหายให้กับประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน ตามระดับความสำคัญ และตามเกณฑ์ที่รัฐบาลกำหนด ในส่วนของช่วงหารฟื้นฟูในระยะยาว (Long-term Recovery Period) ได้เน้นการรวมพลังภายในชุมชน โดยให้ชาวบ้านได้เรียนรู้และคิดวิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง เน้นความสำคัญของการมีส่วนร่วม มีการเรียนรู้และการทำงานร่วมกัน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสานต่อ และเชื่อมโยงกันอย่างเป็นกระบวนการ ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลบางซ้าย จะให้การช่วยเหลือใน ลักษณะของการมีส่วนร่วมและช่วยเหลือตามความต้องการ เพื่อสร้างความยั่งยืนให้ชุมชนสามารถ พึ่งตนเองได้

ขั้นตอนที่ 3 การประกาศนโยบาย

เมื่อนำร่างเทศบัญญัติที่ผ่านสภาเทศบาลเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาเห็นชอบแล้ว จากนั้นจึงนำเทศบัญญัติไปประกาศใช้ต่อไป โดยทำการประกาศเสียงตามสาย วิทยุชุมชน ซึ่งแจ้งต่อ คณะกรรมการหมู่บ้าน และผู้นำชุมชน และทำป้ายประกาศขนาดใหญ่หน้าเทศบาล ซึ่งอันเป็นผลมาจากการเสนอทางเลือกของประชาชนนั่นเอง ผลการศึกษาดังกล่าวได้สอดคล้องกับการประกาศนโยบาย จากการศึกษาของพงษ์ภัทร์ รัตนสุวรรณ (2550: 89) ว่าทำการประกาศนโยบายโดยการประชาสัมพันธ์ในลักษณะของเสียงตามสายในเขตเทศบาล หรือวิทยุชุมชน และการจัดทำในรูปแบบของเอกสาร เช่น เทศบัญญัติหรือแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการจัดการ

จากการศึกษาพบว่า เมื่อมีการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนการแก้ไขปัญหา อุทกภัยแล้ว เทศบาลตำบลแม่จันได้มีการดำเนินการในส่วนกระบวนการจัดการเพื่อแก้ไขปัญหา อุทกภัย ซึ่งกระบวนการดังกล่าวประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมการป้องกันและการบรรเทาสาธารณภัย การปฏิบัติการในภาวะฉุกเฉิน การอพยพ การฟื้นฟูบูรณะ ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน และสถาบันการศึกษา

โดยมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การเตรียมการป้องกันและการบรรเทาสาธารณภัย ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ การป้องกันและลดผลกระทบ กำหนดมาตรการในการป้องกันและลดผลกระทบจากสาธารณภัยที่อาจจะเกิดขึ้น โดยการเตรียมการและเตรียมความพร้อมด้านฐานข้อมูล ด้านการให้ความรู้และสร้างความตระหนักในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านโครงสร้างและเครื่องหมายสัญญาณเตือนภัย และการเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร คือ จัดเตรียมเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้มีความพร้อม และชักชวนให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

การเตรียมความพร้อมด้านการจัดระบบปฏิบัติการฉุกเฉิน คือ การจัดทำแผนปฏิบัติการฉุกเฉินและแผนสำรองของหน่วยงานในสังกัด และมีการชักชวน ตั้งแต่ยามปกติเพื่อให้ความพร้อมที่จะปฏิบัติได้ทันที รวมทั้งจัดการเตรียมการเตือนภัยและส่งสัญญาณเตือนภัยทราบล่วงหน้า เพื่อให้สามารถเตรียมการป้องกันชีวิตและทรัพย์สินให้ปลอดภัย

การเตรียมความพร้อมด้านเครื่องจักรกล ยานพาหนะ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และพลังงาน โดยการจัดให้มีเครื่องจักรกล ยานพาหนะ เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นให้พร้อมใช้งานได้ จัดหาเครื่องมือที่ทันสมัย เหมาะสมกับสถานการณ์ภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของตนเอง

2. การปฏิบัติการในภาวะฉุกเฉิน

2.1 การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ

ขณะที่ปรึกษามีหน้าที่ให้คำแนะนำ ปรึกษาและสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจฯ ระดับท้องถิ่น

2.1.2 ฝ่ายอำนวยการ มีหน้าที่ อำนวยการ ควบคุมและกำกับดูแลการปฏิบัติงานของศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยเทศบาลตำบลแม่จัน ประสานและติดตามผลการปฏิบัติของฝ่ายต่างๆ

2.1.3 ฝ่ายแจ้งเตือน มีหน้าที่ ติดตามข้อมูลและเฝ้าระวังสถานการณ์สาธารณภัยอย่างต่อเนื่องจนกว่าภาวะปกติ วิเคราะห์และรายงานผลให้ทราบทุกระยะและแจ้งเตือนภัย 24 ชั่วโมง

2.1.4 ฝ่ายป้องกันและปฏิบัติการ มีหน้าที่ ค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัย ดำเนินการพาผู้อพยพไปสู่สถานที่ปลอดภัย

2.1.5 ฝ่ายประชาสัมพันธ์มีหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารข้อเท็จจริงของสถานการณ์ให้ประชาชนทราบ ดำเนินการตรวจสอบหากมีข่าวเชิงลบ เพื่อไม่ให้ประชาชนเกิดความสับสน

2.1.6 ฝ่ายสื่อสาร มีหน้าที่ ติดตั้ง กำกับดูแล ระบบสื่อสารให้ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจกับพื้นที่ประสบภัย เชื่อมต่อระบบสื่อสารกับเครือข่ายต่างๆ

2.1.7 ฝ่ายรับบริจาคมีหน้าที่ จัดให้มีการรับบริจาคสิ่งของที่จำเป็นต่อผู้ประสบภัย พร้อมทั้งออกใบเสร็จให้ถูกต้อง

2.1.8 ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อยมีหน้าที่รักษาความปลอดภัย ป้องกันการโจรกรรมในสถานที่ประสบภัย รวมทั้งพื้นที่รองรับการอพยพ และจัดระเบียบการจราจรในพื้นที่ประสบภัยและพื้นที่รองรับการอพยพ

2.1.9 ฝ่ายฟื้นฟูบูรณะ มีหน้าที่ สืบสวนและประเมินความเสียหายซ่อมแซมสิ่งที่เสียหาย สิ่งสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ รวมทั้งเส้นทางคมนาคมให้สามารถกลับมาใช้งานได้โดยเร็ว ให้การสงเคราะห์ผู้ประสบภัยจัดหา น้ำ อาหารและสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีพแก่ผู้ประสบภัยเจ้าหน้าที่ และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

3. การอพยพ ประกอบด้วย การเตรียมการอพยพ โดยเทศบาลตำบลแม่จัน จัดทำแผนอพยพในพื้นที่เสี่ยงจากสาธารณภัย เตรียมหาพื้นที่ปลอดภัยเพื่ออพยพประชาชน จัดเตรียมเส้นทางอพยพหลักและเส้นทางสำรอง และขั้นตอนการอพยพ โดยเทศบาลตำบลแม่จันจัดได้ดำเนินการจัดทำแผนการอพยพ จัดแบ่งประเภทบุคคล และการจัดเตรียมพื้นที่อพยพ

4. การฟื้นฟูบูรณะ แบ่ง 2 ขั้นตอน คือ การฟื้นฟูผู้ประสบภัย และการฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัย การฟื้นฟูผู้ประสบภัย แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การจัดตั้งหน่วยบรรเทาทุกข์ภายหลังการช่วยเหลือของหน่วยบรรเทาทุกข์ และการจัดตั้งหน่วยควบคุมความปลอดภัยเพื่อไม่ให้เกิดซ้ำ

โดยเทศบาลได้ทำการสำรวจความเสียหายทุกด้านอย่างละเอียด ทั้งระบบสาธารณูปโภคและสิ่งสาธารณประโยชน์ต่างๆ ทำการซ่อมแซมส่วนที่เสียหาย

ผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับ ฉันทยวัฒน์ รัตนศักดิ์ (2552: 190) ที่ชี้ให้เห็นว่า ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ จะมีการมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งจัดสรรทรัพยากร คน เงิน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อใช้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย

5. ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องรวมทั้งสถาบันการศึกษา การใช้ระบบการสื่อสารโดยสื่อสังคมออนไลน์ (Social Network) ประเภท ไลน์ (LINE) เพื่อติดต่อสื่อสารกันในทุกภาคส่วนในด้านข้อมูล การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง ในแนวทางการแก้ไขปัญหาอุทกภัยเทศบาลตำบลแม่จัน เล็งเห็นว่าปัญหาอุทกภัยเป็นปัญหาสาธารณะ ที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะก่อให้เกิดผลกระทบเป็นวงกว้าง ดังนั้น ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐต่างๆ จะมีส่วนช่วยให้การแก้ไขปัญหาอุทกภัยประสบผลสำเร็จ โดยการประสานความร่วมมือในระดับภาคี เช่น การบูรณาการแก้ไขปัญหาอุทกภัยในระดับอำเภอ ด้านความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา โดยคณะวิศวกรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดำเนินการติดตั้งเครื่องมือเตือนภัยน้ำท่วม เพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดอุทกภัย (เครื่อง MICKY) โดยเครื่องมือดังกล่าวจะบอกระดับน้ำและเตือนว่าระดับน้ำใดที่ก่อให้เกิดปัญหาอุทกภัย ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ พิทักษ์ ปักษานนท์ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรน้ำในกลุ่มน้ำชี-มูล เพื่อป้องกันอุทกภัยจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่าการจัดการทรัพยากรน้ำ ในลุ่มน้ำชี-มูล ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ที่มีผลต่อปัญหาอุทกภัยในจังหวัดอุบลราชธานี มีหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เป็นกรรมการในคณะกรรมการแก้ไขปัญหาอุทกภัย ไม่มีการวางแผนงานร่วมกัน ได้แก่ การแบ่งภาระความรับผิดชอบตามความชำนาญ การประสานข้อมูลด้านอุทกวิทยาการประสานเรื่องงบประมาณที่ใช้ในการแก้ไขปัญหา การกำหนดระยะเวลาในการแก้ไขปัญหาด้วยอุทกภัยอย่างถาวร จากการที่ขาดการประสานงานที่ดี มีผลทำให้ต่างหน่วยงานต่างแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง จึงขาดข้อมูลที่ละเอียดเพียงพอที่ใช้ประกอบในพิจารณาป้องกันอุทกภัย และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเรื่อง การก่อสร้างสิ่งก่อสร้างต่างๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประสานงานกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเรื่องแผนป้องกันอุทกภัยอย่างถาวร ตลอดจนขาดความระมัดระวังในการพัฒนาชุมชน ควรคำนึงถึงผลกระทบ

ทำให้อุทกภัยรุนแรงขึ้น มาประกอบการพิจารณาสิ่งต่างๆ เหล่านี้มีผลทำให้อุทกภัยที่เกิดขึ้นยังคงรุนแรงและยังสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลนโยบาย

เทศบาลตำบลแม่จันทำการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนในแต่ละชุมชน ต่อการบริหารจัดการน้ำท่วมของเทศบาล และการเข้าพบปะกับประชาชนในชุมชนเพื่อสอบถาม ปัญหาและการแก้ไขปัญหามหาภัยของเทศบาลตำบลแม่จัน พบว่า ข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินการที่จะต้องพัฒนาปรับปรุง เพื่อให้นโยบายการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหามหาภัยนั้น ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ข้อจำกัดด้านการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ยังพบว่าปัญหาที่พบในการดำเนินนโยบายการบริหารจัดการ เพื่อแก้ไขปัญหามหาภัยประสบปัญหาในการขาดการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ในการบูรณาการแก้ไขปัญหามหาภัยในอำเภอแม่จัน ทำให้ไม่สามารถประสานขอความช่วยเหลือได้จากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ ประชาชนหรือชุมชนยังรอคอยความช่วยเหลือจากเทศบาลตำบลแม่จันเพียงหน่วยงานเดียว ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของอภิรักษ์ เพชรโชติ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลบางซ้าย อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า การจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลบางซ้าย ในช่วงก่อนเกิดภัยพิบัติ ได้มีการเตรียมความพร้อมสำหรับรับมือกับภาวะวิกฤติ ทั้งการจัดทำแผนปฏิบัติการ การกำหนดบุคลากรที่รับผิดชอบการตรวจสอบอุปกรณ์และเครื่องมือในการกักเก็บ การให้ความรู้และฝึกหบทวนแก่บุคลากรและอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ทั้งนี้ในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว ยังไม่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากยังขาดการบูรณาการและการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานส่วนตำบล ยังไม่ให้ความสำคัญ ในการจัดทำแผนปฏิบัติการ จึงทำให้ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

8.1 ควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองให้มากขึ้น ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดเวทีประชาคมในทุกระดับ ร่วมทำและร่วมรับผิดชอบในกระบวนการพัฒนานโยบายแก้ไขปัญหามหาภัย อาทิเช่น การทำประชาคมเวทีแสดงความคิดเห็น และการร่วมสร้างแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ร่วมกันระหว่างภาครัฐ หน่วยงานส่วนกลาง ภาคเอกชน ภาคองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร สถาบันการศึกษา นักวิจัยอิสระ เป็นต้น

8.2 เพื่อเป็นการป้องกันน้ำท่วมซ้ำและเพื่อให้เกิดการระบายน้ำไปในทิศทางอื่น ควรมีการป้องกันปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายนอก คือ น้ำที่จะหลากเข้าท่วมโดยใช้ มาตรการปิดล้อมพื้นที่หรือ

ชุมชนที่ไม่ต้องการให้ถูกน้ำท่วม โดยการก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมโดยรอบ ได้แก่ การก่อสร้างคันกันน้ำตามแนวลำน้ำหรือใกล้เคียง การยกระดับของถนนบางสายให้สูงกว่าระดับน้ำหลากสูงสุด รวมถึงการก่อสร้างประตูน้ำตามคูคลองต่างๆ เป็นต้น เพื่อปิดกั้นไม่ให้น้ำจากภายนอกเข้ามาในพื้นที่ป้องกันได้

8.3 ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถ โดยการจัดอบรมหรือส่งเข้ารับการอบรมหลักสูตรต่างๆ ในการป้องกันบรรเทาสาธารณภัย เช่น การแก้ไขปัญหาน้ำท่วม การแก้ไขปัญหาดินถล่ม

8.4 ส่งเสริมให้มีระบบการบริหารจัดการระบบและกลไกที่แก้ไขปัญหาน้ำท่วมที่ดี มีประสิทธิภาพและพร้อมที่จะได้รับการตรวจสอบจากประชาชนและสังคมโดยรวม เพื่อป้องกันปัญหาทุจริตและประพฤติมิชอบ

8.5 ควรมีการออกแบบและก่อสร้างคลองระบายน้ำหรือคลองผันน้ำสายใหม่ เพื่อผันน้ำจากลำน้ำเดิมที่เคยไหลผ่านพื้นที่โดยตรงออกไปยังจุดที่ต้องการ เพื่อมิให้เกิดการไหลบ่าเข้าท่วมพื้นที่ป้องกัน

8.6 การแก้ไขปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายใน คือ ภายหลังจากที่ฝนตกหนักลงในพื้นที่โดยตรง โดยการแก้ไขควรมีการปรับปรุงระบบระบายน้ำให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับอัตราการไหลได้อย่างเหมาะสม และจัดหาพื้นที่บาง ส่วนสำหรับทำเป็นแก้มลิงหรือบึงพักน้ำฝนชั่วคราว พร้อมติดตั้งสถานีสูบน้ำ เพื่อสูบน้ำระบายออกจากพื้นที่กรณีที่น้ำภายนอกสูง กว่าระดับน้ำภายในพื้นที่ป้องกัน

8.7 ควรมีการปรับปรุงสภาพลำน้ำตลอดอยู่เสมอ โดยการขุดลอกลำน้ำในบริเวณที่ต้นเขิน ตกแต่งติดตามตลิ่งที่ถูกกัดเซาะ กำจัดวัชพืชหรือทำลายสิ่งกีดขวาง ทางน้ำไหลออกไปจนหมด และกรณีลำน้ำมีแนวโค้งมากเป็นระยะไกล อาจพิจารณาขุดคลองลัดเชื่อมบริเวณ ด้านเหนือค้ำกับด้านท้ายโค้ง ซึ่งจะให้น้ำไหลผ่านได้เร็วขึ้น

8.8 ควรมีการทำคันกันน้ำเป็นวิธีป้องกันน้ำมิให้ไหลลงตลิ่ง เข้าไปท่วมพื้นที่ที่ได้รับความเสียหาย ด้วยการเสริมขอบตลิ่งของลำน้ำให้มีระดับสูงมากขึ้นกว่าเดิม

8.9 การก่อสร้างทางผันน้ำ โดยการก่อสร้างทางผันน้ำหรือขุดคลองสายใหม่ เชื่อมต่อกับลำน้ำที่มีปัญหาน้ำท่วม เพื่อผันน้ำทั้งหมด หรือน้ำเฉพาะบางส่วนที่จะล้นตลิ่ง แล้วทำให้เกิดน้ำท่วมออกไปจากลำน้ำให้ไหลไปตามทางผันน้ำ

8.10 การก่อสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำ โดยการก่อสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำ ปิดกั้นลำน้ำธรรมชาติระหว่างหุบเขา หรือเนินสูง ที่บริเวณต้นน้ำของลำน้ำสายใหญ่ เพื่อกักกั้นน้ำที่ไหลมามากในฤดูน้ำหลาก

9. บรรณานุกรม

- ฉันทวัฒน์ รัตนศักดิ์. (2552). *สรุปการบรรยาย วิชา นโยบายสาธารณะ (128730)*.
- พิทักษ์ ปักษานนท์. (2552). *การจัดการทรัพยากรน้ำในกลุ่มน้ำชี-มูล เพื่อป้องกันอุทกภัยจังหวัดอุบลราชธานี*. ดุษฎีนิพนธ์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มยุรี อนุมานราชธน. (2549). *นโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ศิริวรรณ การวิชา และคณะ. (2554). *การจัดการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางซ้าย อำเภอบางซ้าย จังหวัดนครศรีอยุธยา*. การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลย-อลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. (2550). *นโยบายสาธารณะ : แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ*. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- บวรศักดิ์ อูวรรณโณ. (2542). *ข้อสังเกตเชิงกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ: สิทธิชุมชนการกระจายอำนาจจัดการทรัพยากร*. กรุงเทพมหานคร: เครือข่ายสิทธิภูมิปัญญา ไทย.
- พงษ์ภัทร์ รัตนสุวรรณ. (2550). *การกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพในระดับท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลขุนยวม อำเภอกันยง จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อภิรัตน์ เพชรโชติ. (2553). *การบริหารจัดการเพื่อการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลบางซ้าย อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

